Parlament Europejski
2019-2024

Komisja Kultury i Edukacji

2023/2054(INI)

28.6.2023

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie różnorodności kulturowej i warunków dla twórców na europejskim rynku strumieniowej transmisji muzyki
(2023/2054(INI))

Komisja Kultury i Edukacji

Sprawozdawca: Ibán García Del Blanco

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

UZASADNIENIE 8

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie różnorodności kulturowej i warunków dla twórców na europejskim rynku strumieniowej transmisji muzyki
(2023/2054(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

– uwzględniając Konwencję UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/818 z 20 maja 2021 r. ustanawiające program „Kreatywna Europa” (2021–2027) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1295/2013[1],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z 14 września 2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych)[2],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych)[3],

– uwzględniając swoją rezolucję z 20 października 2021 r. w sprawie sytuacji artystów i odbudowy życia kulturalnego w UE (2020/2261(INI))[4],

– uwzględniając swoją rezolucję z 19 maja 2021 r. w sprawie sztucznej inteligencji w sektorze edukacji i kultury oraz w sektorze audiowizualnym[5],

– uwzględniając art. 54 Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Kultury i Edukacji (A9-0000/2023),

A. mając na uwadze, że branża muzyczna jest jednym z głównych filarów kultury, gdyż stanowi żywotny element różnorodności kulturowej i językowej w UE i dociera do najszerszej publiczności w sektorze kultury i sektorze kreatywnym;

B. mając na uwadze, że kompozytorzy, autorzy piosenek i wykonawcy są pierwszą i najbardziej kreatywną siłą napędową branży muzycznej;

[1] Dz.U. L 189 z 28.5.2021, s. 34.
[2] Dz.U. L 265 z 12.10.2022, s. 1.
[3] Dz.U. L 277 z 27.10.2022, s. 1.
[4] Dz.U. C 184 z 5.5.2022, s. 88–98.
[5] Dz.U. L 15 z 12.1.2022, s. 28.

C. mając na uwadze, że szybkie innowacje w dziedzinie technologii cyfrowych w ciągu ostatnich dwudziestu lat radykalnie zmieniły branżę muzyczną, a w szczególności sposób tworzenia, produkcji i dystrybucji muzyki oraz sposób, w jaki publiczność uzyskuje do niej dostęp i ją odbiera;

D. mając na uwadze, że branża muzyczna stale się dostosowuje dzięki wykorzystaniu nowych modeli biznesowych i nowych sposobów interakcji z publicznością; mając na uwadze, że w tym kontekście należy zająć się ważnymi wyzwaniami, takimi jak propagowanie różnorodności kulturowej i sprawiedliwego wynagrodzenia dla twórców;

E. mając na uwadze, że transmisja strumieniowa muzyki jest obecnie głównym sposobem, w jaki ludzie na całym świecie odbierają muzykę, i zapewnia dostęp do 300 milionów utworów, które dostępne są w dowolnym miejscu i czasie na wszelkiego rodzaju urządzeniach za stosunkowo niską miesięczną opłatą abonamentową;

F. mając na uwadze, że chociaż autorzy i wykonawcy są centralnym elementem twórczości muzycznej, nie są oni uznawani ani wynagradzani w sposób odzwierciedlający rzeczywisty zakres ich wkładu i mają najmniejszy udział w zyskach generowanych przez rynek strumieniowej transmisji muzyki, co powoduje znaczący i trwały brak równowagi, który należy zniwelować;

G. mając na uwadze, że w związku ze stosowaniem algorytmów i systemów rekomendacji platformy strumieniowej transmisji muzyki odgrywają decydującą rolę w wyborze muzyki, jakiej słuchają abonenci, przez co wywierają znaczący wpływ na różnorodność kulturową;

H. mając na uwadze, że platformy te działają w próżni prawnej z punktu widzenia przejrzystości i promocji utworów europejskich, ponieważ nie są zobowiązane na szczeblu unijnym do zapewnienia przejrzystości swoich działań;

I. mając na uwadze, że propagowanie różnorodności kulturowej na europejskim rynku strumieniowej transmisji muzyki nie może zależeć wyłącznie od decyzji handlowych kilku podmiotów prywatnych, które dominują na świecie;

J. mając na uwadze, że branża muzyczna coraz częściej boryka się z rosnącą ilością treści generowanych przez sztuczną inteligencję, gdyż coraz więcej takich utworów wdziera się każdego dnia na platformy transmisji strumieniowej; mając na uwadze, że rozwój technologii opartych na sztucznej inteligencji powinien raczej służyć ludzkiej kreatywności i ją wspierać;

K. mając na uwadze, że wykryto kilka przypadków oszustw i manipulacji lub transmisji strumieniowej przez fałszywych artystów, gdyż niektóre podmioty manipulują systemem (na przykład wykorzystując boty do sztucznego zawyżania liczby słuchaczy niektórych piosenek), aby zagarnąć dochody, które powinny trafiać do autorów;

L. mając na uwadze, że należy podjąć bardziej skoordynowane wysiłki w celu rozwiązania tych problemów z uwagi na ich wpływ na rynek, a w szczególności na udział w dochodach;

M. mając na uwadze, że właściwa identyfikacja autorów ma kluczowe znaczenie nie tylko dla uznania ich pracy i lepszego wynagrodzenia, lecz także dla zapewnienia różnorodności i przejrzystości na platformach;

1. podkreśla, że należy stworzyć sprawiedliwy i zrównoważony ekosystem strumieniowej transmisji muzyki w UE, który zarówno promowałby różnorodność kulturową, jak i korygował nierównowagę zagrażającą sektorowi;

2. podkreśla, że wszystkie podmioty w łańcuchu wartości strumieniowej transmisji muzycznej muszą zaangażować się i wprowadzić niezbędne zmiany w celu zapewnienia sprawiedliwego i zrównoważonego ekosystemu w sektorze;

3. z zaniepokojeniem zauważa, że obecny brak równowagi w podziale dochodów na rynku strumieniowej transmisji muzyki szkodzi zarówno autorom, jak i wykonawcom i zagraża trwałości ich kariery zawodowej na rynku cyfrowym;

W kierunku zrównoważonego ekosystemu dla autorów

4. podkreśla, że kluczową rolę autorów powinna odzwierciedlać ich większa widoczność w usługach strumieniowej transmisji muzyki oraz bardziej zrównoważony podział dochodów z transmisji strumieniowej;

5. podkreśla, że zasadnicze znaczenie ma lepsza identyfikacja autorów w ramach usług strumieniowej transmisji muzyki, zwłaszcza przez zapewnienie kompleksowego i dokładnego przydziału metadanych od chwili powstania utworu;

6. wzywa wszystkie podmioty z branży muzycznej, aby zwiększyły wysiłki dla zapewnienia kompleksowego i prawidłowego przydziału metadanych piosenkom, co można uczynić dzięki identyfikacji i zgłaszaniu dokładnych danych autorów utworów muzycznych;

7. podkreśla, że należy szerzej informować – w szczególności młodych autorów – o znaczeniu odpowiedniego identyfikowania ich utworów właściwymi metadanymi;

8. potępia istnienie tzw. systemów payola, które zmuszają autorów do akceptowania niższych dochodów w zamian za większą widoczność, co jeszcze bardziej zmniejsza ich i tak bardzo niskie dochody z transmisji strumieniowej, podczas gdy obietnica większej widoczności pozostaje w większości przypadków niespełniona;

9. zauważa, że istnieje silna konkurencja między dostawcami strumieniowej transmisji muzyki na rynku europejskim, na którym działa kilka podmiotów dominujących na świecie; przypomina, że należy szybko wdrożyć akt o rynkach cyfrowych i akt o usługach cyfrowych, co zapewni sprawiedliwy ekosystem wśród platform internetowych i dostawców usług muzycznych;

Widoczność i wyszukiwanie utworów z UE

10. zauważa, że należy podjąć działania na szczeblu UE dla zagwarantowania widoczności i dostępności utworów europejskich, biorąc pod uwagę bogactwo treści dostępnych obecnie na platformach strumieniowej transmisji muzyki;

11. wzywa Komisję, aby zaproponowała ramy prawne w celu zapewnienia widoczności i dostępności utworów europejskich na platformach strumieniowej transmisji muzyki;

12. wzywa Komisję, aby wobec tego zagwarantowała, że takie ramy obejmują szczegółowe wskaźniki różnorodności, które umożliwiałyby niezależną ocenę wykorzystania i widoczności utworów europejskich w językach narodowych i językach mniejszości lub utworów publikowanych na przykład przez niezależnych autorów;

13. podkreśla ponadto, że wymagałoby to regularnego monitorowania i składania sprawozdań na temat widoczności i wyszukiwania utworów europejskich na m. in. wybranych playlistach, interfejsach użytkowników i w systemach rekomendacji;

14. wzywa Komisję, aby zastanowiła się nad możliwością wprowadzenia obowiązkowej procentowo liczby utworów europejskich na platformach strumieniowej transmisji muzyki;

W kierunku etycznego wykorzystywania sztucznej inteligencji (AI)

15. wzywa do etycznego wykorzystywania AI w branży muzycznej i popiera maksymalną przejrzystość we wszystkich aspektach tworzenia, produkcji i nadawania utworów muzycznych za pomocą technologii AI;

16. wzywa Komisję, aby zaproponowała zobowiązania prawne w celu zapewnienia przejrzystości algorytmów i systemów rekomendacji treści na bardzo dużych platformach strumieniowej transmisji muzyki, co pozwoli zapobiegać oszukańczym i nieuczciwym praktykom związanym z przekazem strumieniowym, takim jak oszustwa w transmisji strumieniowej i promowanie fałszywych artystów, które to praktyki wykorzystuje się do zmniejszania kosztów i dalszego obniżania wartości na niekorzyść zawodowych twórców; wzywa także Komisję, aby zapewniła różnorodność kulturową;

17. podkreśla, że należy informować odbiorców, że utwory muzyczne, piosenki lub artyści, których słuchają na platformach strumieniowej transmisji muzyki, zostali wygenerowani przez AI; podkreśla w związku z tym, że muzykę wygenerowaną przez sztuczną inteligencję należy opatrywać etykietą „wygenerowana przez AI”;

18. podkreśla ponadto, że należy zapewnić, by twórcy, których utwory wykorzystano do szkolenia aplikacji generujących treść za pomocą AI, otrzymywali za to godziwe wynagrodzenie;

Perspektywy

19. wzywa Komisję, aby rozważyła możliwość utworzenia europejskiego obserwatorium muzyki, które przekazywałoby informacje na temat rynków muzycznych w UE dzięki gromadzeniu i analizowaniu danych w państwach członkowskich, a także analizowało

kwestie prawne dotyczące sektora muzycznego, zwłaszcza rynku strumieniowej transmisji muzyki, oraz przedstawiało sprawozdania na ten temat;

20. zwraca się do Komisji, aby zachęciła zainteresowane strony do ustrukturyzowanego dialogu, który posłuży omówieniu bieżących kwestii mających wpływ na rynek strumieniowej transmisji muzyki oraz współpracy w celu znalezienia wspólnych rozwiązań;

21. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.

UZASADNIENIE

Szybka transformacja cyfrowa, której doświadczamy jako społeczeństwo, powoduje, że tradycyjne formy relacji społecznych nie nadążają za tempem zmian i z trudnością się adaptują i dostosowują. Wszystkie rynki odczuły skutki zakłócenia równowagi, ale niektóre bardziej dotkliwie. Zmiany nie oszczędziły też sektora kultury. Zjawisko konsumpcji treści w internecie (i będąca jego konsekwencją plaga piractwa cyfrowego), ogromny wzrost liczby treści udostępnianych na całym świecie oraz wynikający z tego wzrost konsumpcji i konkurencji, stosowanie nowych narzędzi w procesie twórczym, eksplozja sztucznej inteligencji, rosnąca popularność „wirtualnych światów" lub metawersum doprowadziły do zachwiania równowagi między uczestnikami łańcucha wartości, a nawet do pojawienia się nowych podmiotów i praktycznego zanikania innych. Występująca już wcześniej kruchość i niestabilność ekosystemu kulturowego oraz szybkie tempo zmian i niewystarczająca oraz późna reakcja prawodawców powodują, że system ten ucierpiał i cierpi bardziej niż inne, próbując dostosować się do nowej rzeczywistości, głównie pod względem warunków życia artystów i twórców, ale również w całym łańcuchu wartości.

Można z całą pewnością stwierdzić, że jednym z sektorów kultury, który doświadczył najbardziej dramatycznych zmian, jest twórczość muzyczna. W ciągu zaledwie kilku lat odeszliśmy od płyt winylowych na rzecz płyt kompaktowych, a dziś masowo słuchamy muzyki w internecie. Dzisiejsze społeczeństwo konsumuje muzykę w serwisach streamingowych za pośrednictwem platform internetowych, które działają na skalę globalną i udostępniają miliony utworów (do 300 mln). Zanika nawet model radia muzycznego. Nigdy na świecie nie konsumowano tak dużej ilości muzyki i nigdy nie mieliśmy dostępu do tak wielkiej różnorodności artystów, stylów i form. Ponadto nigdy wcześniej ekonomiczny „tort" do podziału zysków z muzyki nie był tak duży. Ta nowa rzeczywistość skrywa jednak pewien paradoks: sytuacja twórców i wykonawców nigdy nie była tak zła, poza nielicznymi wyjątkami najbardziej kasowych artystów, a rozmaitość stylów, które cieszą się największą popularnością – tak niewielka.

Jesteśmy świadkami skrajnej komercjalizacji muzyki, kurczy się przestrzeń dla niszowych stylów muzycznych, a rzadsze języki znajdują coraz mniej słuchaczy wśród konsumentów, nawet w krajach pochodzenia. Powstanie wielkiego globalnego rynku muzyki w internecie doprowadziło do ujednolicenia oferty, ograniczanej coraz bardziej za pomocą rekomendacji i algorytmów, które w coraz większym stopniu dostosowują się do gustów odbiorców.

Autorom i wykonawcom muzyki niszowej lub eksperymentalnej trudno jest przebić się na platformach z ofertą dla mas. Kto nie pojawia się na liście sugerowanych artystów lub na początku listy wyświetlanej na danej platformie, skazany jest na niebyt. Nawet stacje radiowe nie mają siły przebicia, by wprowadzać na rynek nowe nazwiska, ponieważ jedynymi alternatywnymi drogami dostępu do odbiorców są sieci społecznościowe, które jeszcze bardziej zubażają doświadczenie artystyczne.

Konieczność obecności w wyszukiwarkach, które polecają utwory, prowadzi do praktyk takich jak „payola", która polega na uiszczaniu opłat przez artystów, aby zapewnić sobie większą widoczność. To z całą pewnością dramatyczne zjawisko, biorąc pod uwagę, że dochody twórców i wykonawców z opłat pobieranych za emisję ich utworów w serwisach

streamingowych są śmiesznie niskie. Artyści i artystki, których utwory są słuchane setki tysięcy razy rocznie, nie są w stanie utrzymać się finansowo, a jedynym źródłem dochodu pozostają dla nich koncerty na żywo, udzielanie lekcji lub inne alternatywne zajęcia. Taka sytuacja jest na dłuższą metę nie do utrzymania.

Trzeba przeprowadzić dogłębną analizę łańcucha wartości w sektorze muzycznym, aby ustalić, gdzie występują zakłócenia równowagi, oraz wprowadzić środki naprawcze w postaci instrumentów prawnych i kodeksów dobrych praktyk. W naszej analizie nie powinniśmy się kierować uprzedzeniami ani mitami ani demonizować niektórych podmiotów obecnych na rynku muzycznym. Wszystkie one odgrywają ważną rolę i wszyscy potrzebujemy zrównoważonych działań, które zagwarantują trwałość i warunki sprzyjające pojawianiu się nowych artystów i propozycji muzycznych.

„Zjednoczeni w różnorodności” to motto Unii Europejskiej. Umieszczono je na początku traktatu założycielskiego i zawiera w sobie dwa sensy: konstatację faktu i zobowiązanie.

– To dzięki kulturze powstał nasz projekt cywilizacyjny, a Unia Europejska bez kultury oznacza, że tworzące ją społeczności ludzkie to jedynie pusta skorupa pozbawiona duszy.

– Obowiązkiem Unii jest ochrona różnorodności, bez której cały projekt nie ma sensu. Różnorodność nie przejawia się tylko w bogactwie językowym czy etnograficznym, ale także w ochronie obfitej twórczości naszych społeczeństw.

Takie podwójne odczytanie tej deklaracji spowodowało, że Unia Europejska wielokrotnie regulowała kwestię ochrony kultury oraz praw artystów i twórców, zarówno na nośnikach fizycznych, jak i cyfrowych. Dziś wymaga to podjęcia działań, które zapewnią przetrwanie twórczości muzycznej i umożliwią czerpanie z niej korzyści, nie tylko duchowych, ale również ekonomicznych. Niech to sprawozdanie zalecające przygotowane w Komisji Kultury Parlamentu Europejskiego i w ścisłej współpracy z twórcami i twórczyniami pozwoli nam wywiązać się z naszej odpowiedzialności za ten sektor i zidentyfikować nieprawidłowości na rynku oraz zaproponować rozwiązania.

„Bez muzyki życie jest po prostu pomyłką, mordęgą, wygnaniem” pisze Nietzsche; muzyka to najbardziej metafizyczne, trudne do wyjaśnienia i uchwycenia przeżycie artystyczne dostępne ludzkości – Nietzsche podkreślał jej magiczną moc. Od nas zależy, czy Europie uda się ochronić tę magię.